

довою і нетрудовою сферами та ін.

- 1.Сергеева Л.Н. Анализ международного опыта определения показателя «качество жизни» / Л. Н. Сергеева, Е. А. Теряник // Бизнес-Инфор. – 2009. – № 6. – С.11-17.
- 2.Удотова Л.Ф. Соціальна статистика / Л. Ф. Удотова. – К.: КНЕУ, 2002. – 376 с.
- 3.Кизим Н.А. Качество жизни населения и внешнеэкономическая деятельность предприятий / Н. А. Кизим, В. А. Зинченко. – Харьков: ИД «ИНЖЕК», 2009. – 184 с.
- 4.Якість життя населення пострадянських країн у соціологічному вимірі / В. С. Бакіров, В. Н. Ніколаєвський, О. І. Кізілов та ін.; за ред. В. С. Бакірова. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2008. – 216 с.
- 5.Римашевская Н.М. Система моделей уровня жизни / Н. М. Римашевская. – М.: Терра, 1980. – 83 с.
- 6.Пономаренко В.С. Рівень і якість життя населення України / В. С. Пономаренко, М. О. Кизим, Ф. В. Узунов. – Харків: ВД «ИНЖЕК», 2003. – 266 с.
- 7.Калачова І.В. Показники людського розвитку як інструмент оцінки ефективності соціально-економічної політики / І. В. Качалова // Социально-экономические аспекты промышленной политики: Сб. науч. трудов. – Донецк: ИЭП, 2006. – С.78-85.
- 8.Манцуров І.Г. Методологія статистичного оцінювання економічного зростання та конкурентоспроможності країни / І. Г. Манцуров. – К.: КНЕУ, 2006. – 306 с.
- 9.Людський розвиток регіонів України / За ред. Е. М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 328 с.
- 10.Мандибура В.О. Рівень життя населення України та проблеми реформування механізмів його регулювання / В. О. Мандибура. – К.: Парламентське вид-во, 1998. – 256 с.
- 11.Мельниченко О.А. Підвищення рівня та якості життя населення: механізм державного регулювання / О. А. Мельниченко. – Харків: ХарРІ НАДУ «Магістр», 2008. – 232 с.
- 12.Дорошенко Ю.О. Критеріально-факторне оцінювання якості життя людини / Ю. О. Дорошенко, О. О. Степанюк // Вісник ДАЖКГ. – 2009. – № 2. – С.10-30.

Отримано 16.03.2011

УДК 331.108

Х.Ф.АГАВЕРДІСВА

Харківський національний економічний університет

СВІТОВІ ДЕМОГРАФІЧНІ ТЕНДЕНЦІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПЕНСІЙНИХ РЕФОРМ

Аналізуються демографічні процеси в економічно розвинених країнах, пов'язані з реформуванням пенсійної системи України. Зроблено висновки щодо можливості врахування світових тенденцій при впровадженні пенсійної реформи.

Анализируются демографические процессы в экономически развитых странах, связанные с реформированием пенсионной системы Украины. Сделаны выводы относительно возможности учета мировых тенденций по внедрению пенсионной реформы.

The article made an analysis of demographic processes in economically developed countries related to reform the pension system of Ukraine. Draw conclusions about the possibility of taking into account global trends on the implementation of pension reform.

Ключові слова: реформування пенсійної системи, соціальна відповідальність, де-

мографічні процеси, економічна криза.

Реформування в Україні пенсійної системи супроводжується важкою ситуацією як в економічній сфері, так і в соціальній, трудовій, правовій, політичній. «У проведенні пенсійної реформи, як і багатьох інших, Україна суттєво відстає від наших сусідів, які ці реформи провели наприкінці 1990-х – початку 2000-х років», – зазначає Н.Холод [5]. Все це жодним чином не сприяє скорішому реформуванню пенсійної системи. За такої ситуації, яка ще й ускладнюється тяжкою демографічною кризою та низьким рівнем життя, впровадження системи добровільних пенсійних заощаджень потребує прийняття більш рішучих і негайних заходів.

Фінансово-економічні засади соціальної проблематики в цілому та пенсійної зокрема висвітлено в наукових працях вітчизняних вчених-економістів: М.Гайдукова, С.Гончарової, Г.Назарової, М.Свенчіцької, О.Тарасенко, Н.Холода [1, 2, 4, 5] та ін. Разом з тим, аналіз опублікованих робіт свідчить, що проблеми пенсійного забезпечення в Україні потребують подальшого дослідження й удосконалення механізму його функціонування.

На сьогодні невідкладним обов'язком держави є розв'язання соціальних проблем суспільства, в тому числі й проблем пенсійного забезпечення. Слід зазначити, що державна система пенсійного забезпечення не повинна повністю фінансуватися за рахунок держави. В цій системі держава лише повинна встановлювати відповідне законодавство, надавати соціальному і пенсійному забезпеченню обов'язковий характер та регулювати діяльність його органів. Нині фінансування системи пенсійного забезпечення базується на внесках працюючих та роботодавців, доходів від інвестування вільних коштів і субсидій держави. Частка кожного з цих джерел у багатьох країнах світу різна, але в деяких з них (наприклад, США, Японія, Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, Австрія, Бельгія) відрахування працюючих і роботодавців становлять приблизно 70-80% всіх надходжень у фонди [1]. Г.Назарова зазначає, що «в умовах економічного і демографічного підйому, характерного для кінця XIX ст. – 70-80-х років XX ст., перерозподільна система була ефективною й економічно виправданою. За рахунок постійного росту кількості платників і збільшення їх сукупних доходів вдавалося підтримувати відносно високий рівень соціальних виплат. Однак, зміни, що поступово відбувалися в соціумі економічно розвинених країн у другій половині XX ст., поступово призвели перерозподільну систему до кризи» [2].

Отже, головними факторами, які сприяють необхідності реформу-

вання пенсійної системи, є низький рівень народжуваності та збільшення тривалості періоду навчання, оскільки вони призводять до зменшення контингенту працюючих. Не менш важливим фактором є зростання очікуваної тривалості життя, що сприяє збільшенню контингенту пенсіонерів. В сукупності зазначені фактори, за думкою фахівців Аналітично-дослідного центру Блакитної стрічки, є «об'єктивним фактором посилення навантаження на пенсійну систему» [4, с.10]. Низький рівень народжуваності, який нині є характерним не тільки для України, а й для більшості розвинених країн світу, призводить до звуженого відтворення поколінь, коли кожне наступне покоління дітей за чисельністю менше покоління своїх батьків, і депопуляції населення. Що стосується збільшення тривалості навчання, обумовленого поступовим переходом до економіки знань та інформатизації суспільства, то це призводить, за думкою фахівців Аналітично-дослідного центру Блакитної стрічки, «до подовження періоду дитинства і більш пізнього виходу на ринок праці» [4, с.10]. Зростання очікуваної тривалості життя прямим чином призводить до збільшення частки осіб старшого віку в структурі населення [4, с.10].

Світові демографічні тенденції дозволяють розробити прогноз (таблиця) та зробити економічні розрахунки, які свідчать про наступне: якщо діючу систему не змінити, то в майбутньому з'являться дуже високі ризики того, що пенсійних внесків працюючих людей буде недостатньо для того, щоб забезпечувати виплату пенсій пенсіонерам [3].

Світові демографічні тенденції (прогноз) [3]
(чисельність населення в 1995 р. = 100)

Чисельність населення	1995р.	2000р.	2010р.	2020р.	2030р.	2050р.
1	2	3	4	5	6	7
США населення	100,0	104,8	113,0	119,8	124,7	172,2
демографічне навантаження	19,2	19,0	20,4	27,6	36,8	38,4
Японія населення	100,0	101,3	102,2	100,6	97,6	91,6
демографічне навантаження	20,3	24,3	33,0	43,0	44,5	54,0
Німеччина населення	100,0	100,0	97,2	94,2	90,6	81,2
демографічне навантаження	22,3	23,8	30,3	35,4	49,2	51,9
Франція населення	100,0	102,2	104,9	106,9	107,8	106,1
демографічне навантаження	22,1	23,6	24,6	32,3	39,1	43,5
Італія населення	100,0	100,1	98,2	95,3	91,9	82,6

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7
демографічне навантаження	23,8	26,5	31,2	37,5	48,3	60,0
Великобританія населення	100,0	101,0	102,2	103,5	103,9	102,0
демографічне навантаження	24,3	24,4	25,8	31,2	38,7	41,2
Канада населення	100,0	105,0	113,2	119,7	123,1	122,7
демографічне навантаження	17,5	18,2	20,4	28,4	39,1	41,8
Швеція населення	100,0	101,8	103,8	105,7	107,0	107,0
демографічне навантаження	17,4	26,9	29,1	35,6	39,4	38,6
Україна населення	100,0	95,7	89,1	85,2	81,0	72,7
демографічне навантаження, %: (65 і старше) / (15-64)	20,6	20,3	22,3	24,8	30,0	38,7
населення пенсійного віку (55+/60+) / населення працездатного віку (16-54/59)	40,4	41,6	40,5	49,1	53,1	72,1

Якщо не проводити реформування пенсійної системи та залишити чинну межу пенсійного віку, то чисельність пенсіонерів за віком та їх частка в загальній кількості пенсіонерів повільно, але неухильно буде зростати. Фахівці Аналітично-дослідного центру Блакитної стрічки зробили наступні розрахунки: «упродовж 2010-2050 рр. кількість пенсіонерів збільшиться на 0,9 млн. осіб (майже весь цей приріст буде забезпечено збільшенням кількості пенсіонерів за віком) і досягне 14,6 млн. осіб, тобто кількість пенсіонерів буде на чверть більшою, ніж кількість платників пенсійних внесків» [4, с.11]. На підставі проведеного дослідження зроблено висновок, що вже у 2025 р. кількість пенсіонерів зрівняється з кількістю платників внесків [4, с.12]. Отже, дефіцит Пенсійного фонду неминучий, і необхідність реформування пенсійної системи не викликає сумнівів.

Крім того, криза пенсійної системи пов'язана також з рядом інших, більш глибоких причин, серед яких слід виокремити:

- 1) інфляційні процеси;
- 2) структурні й інституціональні зміни в економіці;
- 3) загальне соціальне “розслаблення” в суспільстві, яке виражається в тому, що сьогодні середньостатистичний житель розвиненої країни більш інфантильний – він звик до того, що в будь-якому випадку суспільство забезпечить йому визначений рівень існування;
- 4) перерозподіл соціальної відповідальності цілком на державу,

оскільки, якщо раніше люди в старості значною мірою розраховували на свої сили, допомогу дітей, присадибне господарство, то сьогодні ситуація змінилась, і наше населення з притаманним йому менталітетом вважає, що за все повинна відповідати держава [2].

Таким чином, суспільство найбільш розвинених країн світу прийшло до необхідності реформи системи обов'язкового пенсійного забезпечення.

Зростання потреби в соціальному захисті відбувається в періоди загострення економічних та демографічних проблем і соціальної напруженості в суспільстві. Залежно від економічних умов, демографічної ситуації та розмаху суспільних рухів у різних країнах на певних етапах держава повинна брати на себе вирішення тих чи інших проблем соціального захисту населення, стабілізації суспільного розвитку. Тому реформування пенсійної системи в Україні залежить від створення належних умов взаємовигідного для всіх верств населення соціального контракту у сфері пенсійного забезпечення при врахуванні тенденцій у демографічних процесах.

1.Гайдуков М.Н. Корпоративная пенсия: достойное завершение карьеры. Экономика России. XXI век. – М., 2003. – 144 с.

2.Назарова Г.В. Новая пенсия система в Україні / Г.В. Назарова, С.Ю. Гончарова, О.О. Тарасенко. – Харків: Ксилон, 2008. – 228 с.

3.Пенсійна реформа в Україні. – Режим доступа: <http://pension.kiev.ua>.

4.Свенчіцкі М. Демографічні та фінансові передумови пенсійної реформи в Україні: прогноз – 2050 / М. Свенчіцкі, Л. Ткаченко, І. Чапко. – К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2010. – 72 с.

5.Холод Н. Економіст Назар Холод про пенсійну реформу в Україні. – Режим доступа: <http://www.voanews.com>.

Отримано 10.03.2011

УДК 65.014.1 : 615

И.В.ГУРИНА

Харьковская национальная академия городского хозяйства

МЕХАНИЗМЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЙ НА ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОМ РЫНКЕ

Рассматривается регулирование спроса и предложения на фармацевтическом рынке на основе многовариантного представления возможных схем взаимодействия инфраструктуры спроса и предложений фармацевтического продукта, на основе комплексных исследований предлагается алгоритм выбора рациональных вариантов механизма регулирования спроса и предложения на фармацевтическом рынке в современных транзитивных отношениях в экономике Украины.

Розглядається регулювання попиту і пропозиції на фармацевтичному ринку на основі багатоваріантного представлення можливих схем взаємодії інфраструктури попи-